

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дпн Кирил Захариев Костов, ЮЗУ „Неофит Рилски, Благоевград

на дисертационен труд за присъждане на образователната
и научна степен 'доктор'

в област на висше образование **1. Педагогически науки**
професионално направление **1.3. Педагогика на обучението по:**
докторска програма: „Теория и методика на физическото възпитание и
спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура)“.

Автор: МАЯ СПАСОВА СОКОЛОВА

**ТЕМА: „ОПТИМИЗИРАНЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ
В ДВИГАТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ НА 5-7 ГОДИШНИ ДЕЦА ЧРЕЗ
МЕТОДИТЕ НА ФИЗИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ“**

Научен ръководител: проф. дпн Веселин Желязков Маргаритов

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33-3740 от 11.07. 2019 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Оптимизиране на педагогическото взаимодействие в двигателната дейност на 5-7 годишни деца чрез методите на физическото възпитание“, за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в посочените по-горе област на висше образование, професионално направление и докторантска програма.

Автор на дисертационния труд е докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Теория и методика на физическото възпитание, с научен ръководител проф. д.п.н. Веселин Желязков Маргаритов, редовен професор в ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Мая Спасова Соколова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедура по защитата .
- автобиография - европейски формат;
- заповеди за записване в докторантура,
- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- протокол № 9 от Комисията по качество.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Мая Спасова Соколова е родена на 19.05.1963 г. Завършила е висшето си образование в ПУ „ Паисий Хилендарски“ със специалност детски учител в образователна степен „магистър“ през 1988 г. След завършването на висшето си образование е работила като детска учителка, а след това и като преподавател в колежа в гр. Пазарджик. Към настоящия момент е асистент в катедрата по ТМФВ към ПФ на ПУ. Професионалното си усъвършенстване е реализирала като докторант на самостоятелна подготовка към същата катедра в периода 2015-2019 г. под научното ръководство на проф. дпн Веселин Маргаритов. Паралелно с подготовката на дисертацията е имала преподавателска ангажираност като е водила семинарни и практически упражнения. Също така е ръководила педагогическа практика и е провеждала хоспитиране със студентите. Владее немски, английски и руски език.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Проблемът, свързан с оптимизирането на възпитателния и образователен процес в различните възрастови групи, си остава основна, перманентна и винаги актуална тема, която е обект не само на изследователите в тази област, но преди всичко на учителите, които са основната фигура в процеса на педагогическото взаимодействие, реализирано в детските градини и училището. В тази връзка, разработвания в дисертационния труд на Мая Соколова проблем за оптимизиране на педагогическото взаимодействие в двигателната дейност на 5-7 годишни деца има своето съвременно звучене и място като изследователска и практико-приложна територия на многостранния педагогически процес, реализиран в условията на детските градини. Тук е мястото да отбележим, че за разработването на тази проблематика са необходими доста самочувствие и увереност в собствените сили, които, както се вижда и по-нататък при реализацията на изследователската работа, не липсват у докторантката. В тази връзка ще отбележа, че заслужават похвала, както авторката, така и нейният научен ръководител за избора на темата.

4. Познаване на проблема

Прекалено детайлният и доста обемист за една „малка“ дисертация литературен обзор позволява на докторантката да разгледа изследвания от нея проблем от различни гледни точки. Става въпрос за пространно и многоаспектно разглеждане в „Постановка на проблема“ чисто методически въпрос за „Оптимизиране на педагогическото взаимодействие в двигателната дейност на 5-7 годишни деца чрез методите на физическото възпитание“ и неговата пряка или косвена връзка с „...морфо-функционалните характеристики на децата от предучилищна възраст“ (стр. 7-19), с „...програмните документи на предучилищното физическо възпитание“ (стр. 20-26), с „методите на физическото възпитание в детската градина“ (стр. 27 – 39), както и с някои постановки, свързани с изясняването на „...изходните теоретични схващания в концептуалната рамка на изследването“ (стр.40-46).

От една страна това говори за дълбоко познаване на изследваната проблематика, а от друга, дава възможност на авторката да изрази своето виждане по богатата фактология и нейното творческо интерпретиране. Такова е и моето усещане при внимателното запознаване с анализа, който е направила докторантката на използваната от нея литература в първа глава на дисертацията. Въпросът за

подбора на подходите, средствата и методите на работа с децата от предучилищна възраст е основен в методиката на обучение не само във физическото възпитание, но и в останалите дейности в детската градина и поради тази причина търсенето на възможности за оптимизиране на педагогическото взаимодействие в двигателната дейност на 5-7 годишни деца, чрез методите на физическото възпитание, е благодатна и винаги актуална изследователска проблематика, която авторката е проучила доста задълбочено.

5. Методика на изследването

Избраната от докторант Мая Соколова комплексна методика на изследване, както и цялостната логика и последователност на теоретическата и експерименталната работа извършена от нея, не само корелират с изследваната проблематика, но позволяват нейното проучване и изследване да става от различни гледни точки. (стр. 48-63). Това се отнася както за сполучливо подобрите методи на изследване и по-конкретно използваните двигателни тестове, но така също и за богатата математико-статистическа обработка на получените експериментални данни. Всичко това, а и получените и анализирани по нататък в дисертацията данни, ми дават основание да направя заключението, че използваната от авторката методика на изследване позволява да се постигне поставената цел и да се реализират конкретните задачи на изследването.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Обемът на основното тяло на дисертационния труд е 228 страници текст, 48 таблици и 77 фигури. В отделен свитък от 67 страници са представени 19 приложения на книжен носител и 6 на електронен носител. Библиографията включва 231 източника, от които 111 на кирилица и 120 на латиница. Представен е също така и списък със 7 заглавия на публикации по темата на дисертационния труд.

В първа глава (точка) („Постановка на проблема“) е направен сполучлив опит за задълбочен анализ на основните литературни източници по изследваната проблематика, така също и на някои по-странични публикации. Направената характеристика на морфо-функционалните особености на децата от тази възраст, лаконичният, но точен анализ, на нормативната програмна документация и на методите на физическото възпитание в предучилищна възраст, сполучливият опит за изясняване на теоретичните схващания във връзка същността и различията в „конструктивизма“ и „инструктивизма“ като парадигми и направления в педагогиката, показват не само добрата осведоменост на докторантката по изследвания проблем, но и нейното положително отношение към предлаганите иновационни моменти от цитираните в дисертацията автори.

Като положителен момент в тази част от дисертацията можем да се посочи също така и факта на ясно изразената аргументация в полза на разработваната дисертационна тема, доказвайки необходимостта от фасилитация и интеракция (причина-следствие) в обучението и възпитанието на малките деца, като база и решаващ фактор за овладяване и правилно изпълнение на техническите елементи и сръчности в заниманията по физическо възпитание. В тази посока е разгледан доста задълбочено и проблемът, свързан с възможността за оптимизиране на педагогическото взаимодействие „учител - деца“, и „родител-дете“, чрез методите на физическото възпитание.

Широкообхватната библиографска справка и аналитичния литературен обзор в първата глава са направени не само върху фундаменталните литературни източници по

изследваната проблематика, но така също и на основата на данни от редица, по-частни и непряко свързани с темата на изследването публикации, но имащи косвено отношение към проведеното изследване.

Накрая ще си позволя и някои, макар и не толкова съществени, забележки към тази част на труда.

➤ На фона на полезната и много богата информация, дадена в тази глава, е могло да се редуцира нейният обем (40 стр. на разряд 12) по посока целенасоченост на обзора съобразно темата на дисертацията, особено в точка 1.1. („Морфо-функционални характеристики на децата от предучилищна възраст“).

➤ Полезно би било в края на всяка подточка на глава първа да се направят и съответните конкретни изводи, които да подсилят необходимостта от разработваната в дисертацията научна проблематика, всъщност както е направено доста добре в точка 1.3.3.

Във втората глава (точка 2 и 3) („Научно-методологични параметри на изследването“ – 18 стр.), в своята логична последователност, са представени методологическите характеристики на изследването и неговите организационно-времеви параметри. За написаното в тази глава могат да се посочат редица положителни моменти. Най-общо те се отнасят до ясно изградената и защитена концепция и цел на изследването, до добре формулираните, обект и предметна област на изследването. Задачите са определени лаконично и точно и дават ясна представа за намеренията на докторантката.

Особено добро впечатление в тази глава прави логиката и последователността в която е представена цялата организация и реализация на експеримента (точка 3), както и използването на подходящ и доста богат математико-статистически инструментариум за обработка и анализ на получените резултати. Методологическата база, използваните методи и тестове за събиране на емпиричните данни, както и цялостната постановка на експеримента дават възможност на авторката да реши поставените задачи и да постигне набелязаната цел на изследването.

Това говори за зрялост, методологическа грамотност и задълбочено познаване на изследваната проблематика.

Третата глава, (точка 4), като най-съществената част от дисертацията, е в обем от впечатляващите 162 страници и е посветена изцяло на анализа на собствените експериментални резултати. Построена е в логична последователност, изцяло върху основата на резултати от предварителното проучване на проблема (анкетно проучване, социометрично интервю и педагогическо наблюдение, експертна оценка, както и най-вече на базата на резултатите от едногодишния формиращ експеримент. Тези резултати са представени и анализирани последователно и в съответствие на очакваните и реализирани взаимодействия и най-вече въздействия на целенасочената работа в заниманията (ситуациите) по физическо възпитание, както по посока оценяване на резултатите постигнати върху развитието на двигателните качества, така също и на двигателните умения на децата.

Като прибавим към всичко това и респектиращия математико-статистически анализ (корелационен и регресионен анализ на данни и резултати от изследването на двигателните качества и умения, статистическа проверка на хипотези и надеждност на използваните тестове, гаранционна вероятност, t- критерия на Стюдънт и др.), можем без колебание да се доверим на получените в изследването резултати и на направения

от докторантката висококомпетентен, качествено и количествено аргументиран анализ.

Написаното в точка 4 притежава своята логика и математико-статистическа обосновааност. И точно в тази част на дисертацията докторант Соколова показва своите доста добри познания и умения да подготвя и реализира емпирично изследване по всички правила и изисквания на научно-изследователската дейност, както и да оформя, съобразно приетите критерии, цялостната визия и съдържание на дисертационното изследване. Графичното оформление и онагледяване на получените резултати са направени компетентно и съответстват на получените и представените в таблиците данни.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

На основата на получените резултати и на техния анализ в дисертационния труд, могат да се открият следните по-важни приноси на проведеното от докторант Мая Соколова изследване:

1. Направен е сполучлив опит да се разшири теоретичната база за изследване на физическото възпитание като целенасочен педагогически процес и здравословна двигателна активност, като са проучени и анализирани в сравнителен план двете основни философски и методологически парадигми на съвременното двигателно обучение –конструктивизма и инструктивизма.

2. На базата на задълбочен причинно-следствен анализ са разкрити основните насоки и възможности за реализация на въздействията на целенасочените занимания с физически упражнения, като е създаден иновативен модел на специфичен подход в предучилищното физическо възпитание, базиращ се на интеграцията на конструктивистки и инструктивистки методи и педагогически технологии, който модел е апробиран в практиката на предучилищното физическо възпитание.

3. Творчески са адаптирани за целите на предучилищното физическо възпитание техники за конструктивистко фасилитиране на взаимодействията между учителя и детето и между самите деца, както и методи за инструктивистко формиране на взаимодействията.

4. Проверена е надеждността и валидността на предложените (създадени от авторката) анкети за учители и родители на основата и чрез метода на експертната оценка.

5. Апробирана в реални практически условия (с деца от предучилищна възраст) педагогическа технология за приложение на видео анализ за диагностика на двигателни умения и навици във физическото възпитание.

6. Изработени са илюстративни видео материали в помощ на студенти и учители, които могат да се ползват като обучителен ресурс.

Получените резултати от докторант Соколова имат преди всичко научно-приложна насоченост, свързана с обосновката на нов научен проблем (необходимост и възможности за приложение във физическото възпитание на „конструктивизма“ и „инструктивизма“ като парадигми и направления в педагогиката). Освен това е налице нов поглед към някои факти и постулати в предучилищното физическо възпитание на базата на получените от авторката резултати, както и компетентно подбраните възможности за приложение на различни математико-статистически методи и техники за качествен и количествен анализ на получените данни и резултати.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Като доказателство за значимостта и приложимостта в практика на изследвания в дисертацията проблем са и представените от авторката статии - общо 7 на брой, които отразяват определени страни и резултати от изследването. Особено убедителни в това отношение са публикации с номера, както следва: №3 – „Съвременни педагогически технологии в предучилищното физическо възпитание“, № 4 – „Надеждност на теста „Скок на дължина от място“ при изследването на петгодишни деца“, №5- „Конструктивистки и инструктивистки методи във физическото възпитание на 6-7 годишните деца“ и №7 - „Видео анализът в диагностиката на двигателните умения на 5-7-годишни деца“ от списъка в края на автореферата. Те са публикувани основно в УИ „Паисий Хилендарски“, с ISBN 978-619-202-279-2.

9. Лично участие на докторанта(ката)

Независимо от факта, че цялостното структуриране и оформяне на резултатите от проведеното дисертационно изследване, е плод на вещото ръководство на научния ръководител, предвид факта, че дисертацията е реализирана в самостоятелна форма на обучение и без да съм бил пряк свидетел при разработването на дисертационния труд, мога убедено да заявя, че представената дисертация и проведеното изследване е плод преди всичко на самия докторант, с нейното лично участие както при планирането, реализирането и написването на труда, така също и при анализа на получените резултати и формулирането на приносите от тях.

10. Автореферат

Авторефератът към дисертационния труд отразява основните моменти и резултати от изследването. Като обем и структура е направен според изискванията за резюмиране на подобен род разработки в съответствие с правилника на ПУ.

11. Критични забележки и препоръки

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа основно научно-приложни резултати, които имат оригинален принос в спортно-педагогическата теория и практика. Той отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и неговия правилник, както и на правилника на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати са съобразени и съответстват на специфичните изисквания на Факултета по педагогика, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката МАЯ СПАСОВА СОКОЛОВА притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено в рецензираните по-горе: дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси. Предлагам на почитаемото научно жури **ДА ПРИСЪДИ** образователната и научна степен ‘**доктор**’ на **МАЯ СПАСОВА СОКОЛОВА** в област на висше образование: **1. Педагогически науки** професионално направление **1.3. Педагогика на обучението по.....:**

докторска програма: „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура)“.

31.08. 2019 г.
Благоевград

Рецензент:
(Проф. д.п.н. Кирил Костов)